

De oude Toren

door Rie Taal

NA dagen vol van roezige geluiden in het ontredderde huis, onderging Berthe de rust als een goede gift, een afscheidsgave van de scheiding.

Dagenlang waren de verhuizers bezig geweest met pakken, en kisten en manden slokten alles op wat maar verplaatsbaar was. Te midden van de meest dwaze chaos werd Berthe her- en derwaarts geroepen: „Mevrouw, wat denkt u, mevrouw, wat wilt u.....”

Nu was er rust.

De verhuizers, die niets meer konden vinden, dat hun onverzadelijke paklust bevredigen kon, waren afgetrokken, tot morgen.....

Dan zouden ze de groote verhuiswagen volladen.

Het meisje was ook naar huis. Herman was op zijn laatste ronde, om z'n verschillende zakenrelaties nog even de hand te drukken.

„Dat kun je wel alleen af hè, Her?” had Berthe gevraagd.

„Ja...” zei Herman, aarzelend, „dat gaat wel hoor, maar vind je het niet heel erg ongezellig in deze onmogelijke chaos? Ga even naar Jo, daar is 't prettiger voor je.”

„Nee, ga jij dan maar, 'k heb nog wel wat te doen.”

Herman trok af, verbaasd, wat iemand in zoo'n ontredde nog doen kon. Berthe liet Herman nu graag alleen gaan, zij moest ook nog afscheid nemen. Een afscheid, dat zij ook wel alleen nemen kon.

Neen, niet van het huis. Dat had zij Maandagmorgen gedaan, toen het nog vroeg was. Alles was toen nog in gave orde geweest. Stil en alleen was Berthe toen van kamer tot kamer gegaan, naar de keuken, naar boven. Alles moest zij nog eenmaal zien, zooals het al dien tijd dat zij er samen woonden, geweest was. Dat beeld moest zij vast houden, vast leggen, diep in haar geheugen.

Ach, op elke plek zette zij in gedachte gedenkzuilen neer.

Eer het op den kouden grijzen Februarimorgen dag was geworden, kwamen de verhuizers, en die beheerschten van toen af het huis. Maar Berthe had haar afscheid al genomen, en nu scheen alles rondom haar al met afwerende koele houding aan te zien. De muren, zonder hun mooie etsen en een simpel klein schilderstuk, vertoonden zich als vreemden, met hun strakke, stramme lijnen. De plaatsen, waar de lijsten hadden gehangen, waar het behang zijn diepe tint had behouden, leken vijandige oogen. Het was al vreemd, los van Berthe.

Het huis, het eigen thuis, dat zij altijd als een veilige beschutting om zich had geweten tegenover het groote koude leven rondom, dat huis maakte nu gemeene zaak met de buitenwereld. Het was koud, afwerend, vijandig, geen „home” meer.

Neen daarvan was Berthe al los. Ze keek dan ook niet meer rondom zich, ze ging naar buiten, daar moest het laatste afscheid genomen worden.

„M'n oude toren,” zei Berthe zacht, „jou zal ik missen, als ik je niet elke dag meer zie...”

Heel stil stond ze daar buiten. Het scheen wel, alsof alles zich nu op het best wilde voordoen. Loodgrijze, zware luchten hadden een dikke vacht donzige sneeuw losgelaten en nu scheen het alsof een donker gordijn was weggeschoven, want stralend, strakblauw was de lucht, de zon zond glanzend licht wijd en zijd. De oude huisjes, zelfs de groote nuchtere schuren waren dezelfde niet meer van vorige dagen, toen goorgrijze luchten alles in vale schijn zetten.

OPGANG

Van die oude huizen, van die groote, logge schuren moest je toen immers alle gebreken wel zien. Maar de witte sneeuwlinten, die zwierig in bevallige golvingen langs dakgoxen en raamljsten slingerden, maakten alles tot een wondere schoonheid.

De toren, die oude, trouwe toren, waarop Berthe dag aan dag had gezien, ook hij, die oude, had zich nog coquet met witte sneeuwlinten getooid, welke juist door de lichtende stralen scherp afstaken bij zijn ruig, vaal gesteente.

Berthe schudde even haar hoofd en mompelde: „Nee, oude, dat is te ijdel voor jou, om langs je spitse raambogen en rechte galmgaten, zooveel versiersels aan te doen, je bent immers mooi genoeg van jezelf.”

Sterk en stram staken de rechte lijnen van de toren af tegen de ijldunne vrieslicht. Het hooge spitse kerkdak verschool zich bijna geheel achter zijn breede schouders. De kerk was groot, maar de toren met zijn stugge rechte lijnen en vierkante, stompe dak, beheerschte toch het geheele gebouw.

Het was Berthe wel gebeurd, dat menschen zeiden: „Waarom zit je toch zooveel in die achterkamer, je kijkt altijd maar op die toren, dat is zoo vervelend, altijd hetzelfde. In de voorkamer zie je de menschen voorbij gaan, dat is gezelliger.”

Berthe had maar gezegd: „Ja, dat is eigenlijk wel waar,” want hoe kon je nu tegen anderen zeggen, dat juist dit kijkje op die toren je zoo lief was?

Menschen zien voorbij gaan... wat geeft iemand dat? Ieder, die op straat voorbij loopt, houdt zichzelf verborgen achter een masker. Men knikt, men groet, ja, maar verder haast ieder zich voort in eigen leven. Als het een enkele maal gebeurt, dat je door het uiterlijke heen ziet, dat iemand lijdt, wat kun je dan doen? Net doen, of je het niet ziet, want wat zou je met haastige handen aan een schrijnende plek beroeren?

Als de menschen zien, dat maakt maar moe. En ieder heeft de kracht zoo nodig in eigen leven.

Dan zie men ook nog, dat die toren altijd zoo eender was. Kon men het dan niet zien hoe de oude nu, in stralend licht, met kwistige versiering, heel anders was dan wanneer het stormde? Als zwarte luchten, zwanger van storm en onrust, over zijn breede kop joegen en langs de flanken schuurden, dan was hij immers heel anders, dan stond hij veel strammer en sterker, als om weerstand te bieden en een rustpunt te zijn voor hen, wier oogen moe werden van al dat wispelachtig jachten door de donkere luchten.

Op zonnige avonden, wanneer de westerhemel gloeiend rood, oranje en purper met sterke dan teekenden zich zijn markante lijnen in een strak silhouet af tegen de wazige avondlucht. Dan scheen het wel, of er nauwe relatie was tussen de goudige avondluchten en de ruige reus, want van de laatste zonnestralen rustten er altijd nog een enkele op de glanzend gulden cijfers, zoodat er fijne volkjes schitterlichtten. Dan scheen de toren zijn houding van verweer,

OPGANG

zoals men hem ziet in stormluchten, geheel op te geven. Dan was hij enkel maar stil.

Berthe vergeet nooit hoe zij hem eens gezien heeft op dien ijlen Octoberavond. Het was feest. De menschen zeiden: de toren wordt verlicht met schijnwerpers. „Schijnwerpers”.

Dan moet men denken aan nuchtere metalen instrumenten, die doen wat menschen van hen eischen.

Doch toen de avond kwam, leefde het wonder in de oude toren...

Diep donkerblauw was de lucht, de sterren waren daarop als kleine zilveren spikkels.

In de tuin was een groot gezelschap geweest. Vrienden kwamen daar het ongehinderd uitzicht op de toren even genieten. Adjectieven genoeg om de oude in zijn witte lichtkleed te roemen. Hij was mooi, prachtig, fijn.....

Berthe had gezweven, ook bij het interessante gesprek over schijnwerpers en meer zulke wetenswaardigheden.

Zoo de toren te zien... Dat was toch eigenlijk geen licht geweest. Neen, een wit, vlammenloos vuur dat de toren deed branden zonder te verteren. Een wondere, schier etherische verschijning tegen het donker van de ijle avondhemel.

Wat kan men daaraan raken met machteloze woorden als: mooi en prachtig...?

Berthe voelde haar zwijgen opgemerkt: „Ja oude, je hebt je beau-jour vanavond,” zei ze, maar bij het naar binnen gaan was het, alsof ze daarvoor met een blik vergiffenis moest vragen, aan den vertrouwden steenen vriend.

Dan had de oude ook de goede gewoonte om met rhythmische zekerheid zijn sterke stem over het dorp en zijn wijde velden te laten hooren, om zijn boodschap te zeggen aan de menschen. O, die oude! zooveel had hij te zeggen en sterk en nadrukkelijk was zijn stem.

Het liefst luisterde Berthe naar hem op de Zondagmorgen, als hij, na zijn zwijgen op de vroege ochtend, later, met zijn diepe sonore klank den menschen zeide, dat het was de dag des Heeren. Wijd en ver, tot in het laatste huis aan het stille weggetje, kon men zijn boodschap hooren. Dan wisten de menschen, dat van de kerk de deuren noodigend zouden openstaan...

Zondagmorgen, ja, dan nam hij de tijd om te zeggen en nog eens te herhalen. Langer dan op de andere dagen klonk dan het geklank van zijn stem over het dorp.

Berthe wist het wel. Ze kende de nuanceeringen, die hij in zijn stem legde, naar de aard van zijn boodschap, zooals men dat van vertrouwde vrienden weet en voelt, nog voor men half is uitgesproken.

Berthe ziet de toren met intense aandacht, hoewel zij lijn voor lijn weet en kent. „Morgen, oude, dan is dit stuk van ons leven afgedaan. Jij hoorde daar zoo dicht bij...”

Ze ziet nog eens de markante vierkante contouren, de lucht blauw-ijl, sneeuwlinten overal, de steenen ruig met hun afgeleefde kleur.

Het is voorbij.....

Morgen ver weg, een nieuw begin, maar zonder het vertrouwde uitzicht op den ouden steenen vriend.....